

Корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност като риск за националната сигурност

Петър ЮриеВ Петров*

Резюме: Националната сигурност най-често се асоциира с класическите противодържавни престъпления, но наред с тях съвременната демократична държава е изправена пред редица други рискове – корупция, изпиране на пари и организирана престъпност. С оглед на това, основна цел на изследването е да анализира наказателноправната същност на тези три престъпления, като едни от основните рискове за националната сигурност днес. В разработката последователно са изследвани наказателната сигурност като обект на наказателноправна защита, негативното влияние на престъпните деяния върху националната сигурност, анализиран е техният наказателноправен характер и на последно място са предложени някои мерки за борба с тях.

Ключови думи: национална сигурност, корупция, изпиране на пари, организирана престъпност.

JEL: K1, K14.

Увод

През 90-те години на XX в. международната общност осъзнава, че корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност се превръщат в сериозен риск за националната сигурност. Те не само застрашават демокрацията, върховенството на закона и правата на човека, но наред с това оказват негативно въздействие върху способността на националната държава да предоставя на своите граждани основни обществени услуги, тъй като водят до намаляване на приходната част в държавния бюджет. В допълнение, те възпрепятстват икономическото развитие на държавата, защото създават несигурна бизнес среда, която увеличава разходите за предоставяне на публични услуги, намалява инвестициите и събираемостта на данъците.

С оглед на това към класическите противодържавни престъпления, асоциирани с националната сигурност, се прибавят корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност – общественоопасни деяния,

* Петър Петров е доктор по наказателно право, катедра „Национална сигурност и политически науки“, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“.

които засягат множество ценностни сфери, в това число функционирането на икономическата и политическата система и на социалния мир като цяло (Гройсман, 2017). Един от възможните начини за защита на тези ценностни сфери е прилагането на държавна принуда чрез извеждането на преден план на наказателната отговорност за корупция, изпиране на пари и организирана престъпна група. В този смисъл, изследването на наказателноправната същност на тези престъпни деяния е задължително с цел разкриване на техния сложен характер, важна стъпка за предприемането на превантивни мерки за борба с тях.

Актуалността на настоящата студия е безспорна, тъй като изследваните явления, макар и да не са нови за наказателноправната материя с оглед на негативното въздействие, което оказват върху националната сигурност, придобиват ново значение. С оглед на това цел на студията е да се представят, характеризират и анализират корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност като едни от основните рискове за националната сигурност днес. В тази връзка са и ограниченията на изследването – от една страна темпорално, тъй като анализът обхваща действащата в момента нормативна уредба, а от друга е налице и ограничение по отношение на обхвата на съвременните рискове за националната сигурност, като изследването се концентрира единствено върху три от тях – корупция, изпиране на пари и организирана престъпност.

1. Националната сигурност като обект на защита от наказателното право

Изследването на наказателноправния характер на корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност с оглед на техния риск за националната сигурност налага на първо място да бъдат дефинирани понятията риск и национална сигурност. Специален акцент е поставен върху националната сигурност като обект на защита от наказателното право, тъй като за разлика от класическите противодържавни престъпления, при които лесно може да бъде открит обектът на престъплението, това е изключително сложна задача, когато става дума за националната сигурност.

Понятията „риск“ и „национална сигурност“ са парадигмо-концептуални, многозначни и полиаспектни понятия. С оглед на целите на изследването под „риск“ се разбират онези бъдещи събития или действия, вследствие на които възниква обективна възможност за настъпването на негативни последици за индивида, обществото, държавата. По-сложно е извеждането на еднозначно определение за „национална сигурност“. В България легалната дефиниция на термина е нормативно закрепена в Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност (2015), където се посочва, че тя е онова „динамично състояние на обществото и държавата, при което са защитени териториалната цялост, суверенитетът

и конституционно установеният ред на страната, когато са гарантирани демократичното функциониране на институциите и основните права и свободи на гражданите, в резултат на което нацията запазва и увеличава своето благосъстояние и се развива, както и когато страната успешно защитава националните си интереси и реализира националните си приоритети“.

Тази дефиниция, макар и да страда от някои дефекти, отразява концептуалната промяна при дефинирането на понятието национална сигурност от началото на XXI в., вследствие на което тя се разширява в три посоки: 1) по отношение на обектите на защита, като освен сигурност на нациите включва в себе си и идеята за сигурност на групите и индивидите (гражданите); 2) във вертикална посока, като от сигурност на нациите се пристъпва към сигурност на международната система и/или сигурност извън физическата среда и 3) в хоризонтална посока, в оглед на което националната сигурност не е ограничена единствено до военната сила, а включва още политическа, икономическа, социална, екологична, енергийна и човешка сигурност.

В този смисъл, националната сигурност като общ обект на наказателноправната защита е съвкупността от обществени отношения, които гарантират нейната защита. Сложността обаче произтича от факта, че съвременното понятие национална сигурност е многопластово: от гледна точка на обекта на защита се разграничават три основни – държава, общество,

индивид; от гледна точка на защитените социални сфери тя обхваща икономика, политика, екология, енергийна система, култура (Липинскии & Мусаткина, 2019, с. 60) и пр. С оглед на това, в настоящата студия се застъпва позицията, че националната сигурност като обект на наказателноправна защита следва да се изследва през призмата на идеята, че престъпленията накърняват ценности (Гройсман, 2017) във връзка с разбирането, че националната сигурност се формира на основата на специфични за конкретната държава и епоха интереси и ценности, а рискът е вероятността от накърняването на тези интереси и ценности.

От съществено значение за изясняване на обхвата на обществените отношения, които гарантират националната сигурност, е актуализираната през 2018 г. Стратегия за национална сигурност на Република България, в която на първо място се извеждат обществените, икономически и индивидуални аспекти на сигурността, но без да се подценяват други аспекти, като защитата на правовия и обществен ред, независимост на външната политика и отбрана на страната. Това многообразие е отразено в закрепените две групи национални интереси. В първата група са т.нар. първични интереси, а именно: защита на териториалната цялост и независимост, единство на нацията, защита на правата и свободите на българските граждани, защита на конституционно установения демократичен ред и ценности (Актуализирана

стратегия за национална сигурност на Република България, 2018).

Втората група обхваща националните интереси, които го голяма степен са пряка последица от международната среда на сигурност, от заплахите и рисковете пред националната сигурност, от участието в международни организации, а именно постигане на колективна сигурност, сътрудничество и съвместна отбрана; поддържане на добросъседски отношения; икономическа стабилност; енергийна сигурност чрез диверсификация; борба с корупцията и организираната престъпност; опазване на околната среда; защита на здравето; киберсигурност (Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България, 2018).

Въз основа на това може да се заключи, че наказателноправната защита на националната сигурност се свързва с формулирането на конкретни наказателноправни забрани на онези високо обществено опасни посегателства срещу устройството и функционирането на държавната власт (Костадинова, 2016, с. 383). В този смисъл, в Глава първа „Престъпления против републиката“ от Особената част на Наказателния кодекс е налице систематизация на част от престъпленията срещу националната сигурност, където българският законодател урежда престъпленията държавна измяна, шпионство, предателство, диверсия, участие в престъпна група или организация, проповядване на антидемократична идеология и пр. В промените в НК от 2002 г., обхватът на наказателната

защита на националната сигурност е разширен с чл. 108а, с който нормативно се урежда наказателната отговорност за тероризъм.

В допълнение, с оглед на разширения обхват на понятието национална сигурност вследствие на разписаните рискове и заплахи в Актуализираната стратегия за национална сигурност и нормативно закрепените правомощия на Държавна агенция „Национална сигурност“ в Особената част на НК в различни глави са разпръснати и редица други наказателноправни забрани, насочени към защитата на националната сигурност, в това число корупция; престъпления срещу икономическата и финансова сигурност на държавата; престъпления срещу екологичната сигурност; организирана престъпна дейност; компютърни престъпления и/или кибер престъпления; изпиране на пари; трафик на хора; международна търговия с оръжия и изделия или технологии с двойна употреба; престъпления срещу комуникационните и информационни системи и пр.

Съществуващото многообразие от посегателства, които представляват заплахата за националната сигурност на модерната държава, далеч надхвърля ограничения кръг, включен в престъпленията срещу републиката. Съвременната среда за сигурност не само налага криминализирането на нови по своя характер престъпни деяния, но за държавата държавата да преосмисли и да осъвремени някои от добре познатите класически противодържавни престъпления, като сериозно внимание следва

да бъде обърнато на корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност.

2. Корупцията, изпирането на пари и ОПГ като актуален проблем за националната сигурност

През 1947 г. британският политик Хърбърт Морисън констатира, че една от най-значимите заплахи за стабилността на демокрацията и демократичните свободи е общественото възприемане, че националните и/или местните правителства са проядени от корупция (Newell, 2008). Изказване, което остава актуално и днес, тъй като за разлика от други рискове и заплахи за националната сигурност корупцията е комплексно явление с негативно въздействие върху националната сигурност, проявяващо се в задържане на икономическия растеж, уронване на политическата легитимност и не на последно място – сериозно негативно влияние върху човешката сигурност.

На първо място, корупцията, изпирането на пари и ОПГ са актуален проблем за националната сигурност, защото те подкопават демократичните институции и деформират основните принципи на правовата държава (в това число изборния процес, върховенството на закона, стабилността и ефективността на управлението, необратимостта на наказанието за извършеното престъпление и др.), чрез различни проявни форми като непотизъм, патронаж, нелегитимен лобизъм, търговия с политическо (и

електорално) влияние, политическа протекция, нерегламентирано партийно финансиране и др. (Манолов, 2022, с. 607). Тази ерозия на политическата стабилност в държавата се изразява в следните рискове:

- 1) недоверие в политическата система, което води до ерозиране на политическата стабилност на управлението, което води след себе си редица рискове за националната сигурност като: загуба на инвестиции, капитали, човешки капитал; липса на качествени и добре обучени кадри; изгражда стъклени стени върху медийната свобода и ограничава масовата информация за гражданите (Alesina et al., 1996).
- 2) ерозия на политическа стабилност, която се изразява в увеличаване на дистанцията между управляващи и граждани и разширяване на политическото недоверие, опосредствано от морална деградация сред гражданите.

На второ място, изследването на корупцията, изпирането на пари и ОПГ разкрива тяхното негативно въздействие върху икономическата сигурност на държавата, което може да се прояви по различен начин:

- 1) негативно въздействие върху нивото на инвестиции в страната (напр. инвеститорите оценяват корупцията като форма на „данъчно облагане“, което значително оскъпява инвестицията им);
- 2) намаляване на ефективността на потоците от помощи, защото отклонява финансовите средства от проектите (Мауро, 1999, с. 13);

- 3) те са основна причина за загубата на данъчни приходи, което води до намаляване на данъчните постъпления, респективно ограничават се държавните разходи за образование, здравеопазване, социални плащания, разходи, свързани с отбраната и сигурността на страната, което има негативен цялостен ефект върху способността на държавата да противодейства както на външни, така и на вътрешни заплахи за националната сигурност;
- 4) корупцията се съпътства от процес на срастване на бизнес и държава, вследствие на което в определени моменти частният интерес взема превес над публичния;
- 5) корупцията крие и редица директни рискове и заплахи за националната сигурност, които са пряко следствие от намаляването на конкурентоспособността на икономиката, увеличен риск от бавно икономическо възстановяване на държавата в кризисни ситуации поради силното ѝ отрицателно въздействие върху потреблението и търсенето.

На трето място, корупцията, изпирането на пари и ОПГ въздействат негативно върху националната сигурност, тъй като те уронват престижа на страната пред международните институции (напр. забавянето на „пълноправното“ членство на България в Шенгенското пространство в определена степен е следствие от високите нива на корупция в страната).

Четвърто, корупцията може да доведе до ограничаване на националния

суверенитет, тъй като е налице възможност лица, които заемат висши държавни позиции, вследствие на корупционното си поведение да създават предпоставки за оказване на влияние върху процеса на вземане на управленски политики и решения от страна на чужди държави и/или икономически субекти в противовес на българския национален интерес (Terziev & Petkov, 2017, p. 1339).

Последно, но не по значение, корупцията в съдебната система възпрепятства провеждането на реформа, с която да се осигури модерна съдебна система за предоставяне на публични услуги, осигуряващи ефективно и бързо правосъдие (Terziev & Petkov, 2017, p. 1339), като по този начин въздейства негативно върху принципа на правата държава и гражданското общество. По-конкретно това се изразява в нарушаване на основни конституционни принципи като върховенство на закона, ефективна защита на правата и свободите на гражданите, задължителна сила на присъдата и необратимост на наказанието.

В този смисъл, негативното въздействие на изследваните в настоящата студия явления върху националната сигурност е многопосочно, но най-сериозно се отразява върху икономическото развитие и политическата стабилност, поради което тяхното познаване е важна и задължителна стъпка по отношение на намирането на механизми за тяхната превенция и предотвратяване.

3. Наказателноправна характеристика на корупцията

Корупцията е комплексно и сложно явление, което трудно може да бъде описано в една-единствена универсална дефиниция. През призмата на икономиката тя представлява сериозна заплаха за икономическата сигурност на държавата, защото е предпоставка за формиране на неефективност при производството на обществени блага от националното стопанство (Деливерски, 2015, с. 20). Корупцията не е нормативно, а по-скоро е правно-социологическо понятие, което през призмата на юридическата наука се разглежда като явление, неотделимо от властта, което подменя принципите на законност, съблюдаване на човешките права, професионализъм (Груев & Велчев, 2000). В този смисъл, може да се посочи, че корупцията представлява антидържавно и антисоциално поведение (злоупотреба с обществено положение, властови ресурси и пр.), което преследва определена користна цел (икономическо облагодетелстване, получаване на властови предимства, достъп до ресурси, информация, обществени поръчки и пр.). В този смисъл, общ белег на корупционните престъпления е користната цел при превес на личния над обществения интерес.

На тази основа в Закона за противодействие на корупцията от 2023 г. се посочва, че корупция е лице, когато лице, което заема публична длъжност по чл. 6, ал. 1, извърши престъпление по чл. 201, чл. 202, ал. 1 и 2, чл.

203, ал. 1, чл. 219, ал. 3 и 4, чл. 220, 224, 225б, 225в, 254а, чл. 254б, ал. 2, чл. 282, 282а, 283, 283а, 283б, чл. 294, ал. 4 във връзка с ал. 2, чл. 301, 302, 302а, 304, 304а, 304б, 305, 305а, 307 и чл. 387, ал. 3 от Наказателния кодекс, както и всяко едно друго престъпление, извършено във връзка с изброените по-горе (ЗПК, 2023).

Подобна дефиниция разкрива, че корупцията сама по себе си не може да бъде закрепена като престъпление, тъй като е явление с множество престъпни измерения (Велчев, 2017, с. 124), но изричното посочване на престъпните деяния, осъществени от лица, заемащи публична длъжност, ограничават обхвата на корупционните престъпления. Изброяването на престъпните деяния, които могат да бъдат определени като корупционни при наличието на изрично посочената користна цел, разкрива, че корупцията не следва да се отъждествява единствено с подкуп, но може и се проявява в много различни по своя характер престъпни деяния, които могат да бъдат систематизирани в няколко основни групи.

Първата група престъпни деяния, които при определени условия могат да бъдат корупционни, са присвояванията, нормативно закрепени в чл. 201, чл. 202, ал. 1 и 2 и чл. 203, ал. 1 НК. Изпълнителното деяние на престъплението се състои в умишленото присвояване на предмета от длъжностно лице или при квалификацията състав на чл. 202 от две или повече лица, сговорили се предварително. По своя характер тези престъпления увреждат

обществените отношения, които осигуряват нормалното упражняване правото на собственост както върху движими, така и върху недвижими вещи (Стойнов, 2018, с. 123). С оглед на това, може да се посочи, че чрез тези престъпни деяния се въздейства негативно най-вече върху икономическите измерения на националната сигурност.

Втората група престъпления в обхвата на корупционните са Общите стопански престъпления. На първо място, българският законодател посочва като вид корупционно престъпление умишлената безстопанственост (чл. 219, ал. 3 и 4 НК), като тя е налице само тогава, когато е налице умишлено неправомерно поведение (действия или бездействия) на длъжностното лице, което влиза в кръга на неговите служебни задължения, което е съществена отлика на корупционното поведение по този състав, отличаващ го от общия състав по чл. 219, ал. 1 и 2, характеризиращ се с непрегпазливост.

Корупционно престъпление е закрепеното в чл. 220 НК престъпление – сключване на неизгодна сделка. За пореден път, субект на това корупционно престъпление е длъжностно лице, което притежава представителна власт за сключване на договори от името и за сметка на своята стопанска единица (Гиргинов, 2005, с. 295), което при пряк или евентуален умисъл нанася значителна вреда на организацията.

Корупционен характер може да има и стопанският подкуп по чл. 224 НК, където е криминализирано получаването или даването на дар или друга

имотна облага, респективно пасивен или активен стопански подкуп срещу предоставянето на сведения, от което могат да последват значителни вреди за икономическата организация. В този смисъл разграничителната линия между активния и пасивния подкуп е по отношение на изпълнителното деяние, като при пасивния е налице получаване на получаването на някаква имотна облага (Калпакчиев и др., 2012, с. 220-221), докато при активния подкуп то се изразява в даването на някаква имотна облага.

Престъплението по чл. 224 от НК е резултатно, характеризиращо се от една страна с благоприятна промяна в имуществото на дееца, а от друга, налице е възможност да настъпят или действително настъпили значителни вреди за националната икономика (Гиргинов, 2005, с. 297). От субективна страна стопанският подкуп се осъществява единствено при пряк умисъл, като интелектуалният момент обхваща знанието, че дарът или облагата се получават или са обещани, за да се осъществи действие или бездействие в нарушение на задълженията при осъществяване на търговска дейност (Атанасов & Антонова, 2018, с. 399).

Третата група корупционни престъпления са включени в главата от НК озаглавена „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи“, като в този смисъл са разпоредбите на чл. 254а (разпореждане от длъжностно лице с бюджетни средства или със средства с целево предназначение не по предназначението им

в нарушение на бюджетен закон или подзаконов акт по прилагането му) и чл. 254б, ал. 2 (използване от длъжностно лице не по предназначение получени финансови средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава). По безспорен начин, първият престъпен състав оказва силно негативно въздействие върху финансовите интереси на българската държава, докато вторият състав въздейства пряко или опосредствано върху финансовите интереси на ЕС, поради което той надхвърля националната граница на българската държава, тъй като съгласно Регламент 2017/1939 Европейската прокуратура има компетентността да разследва и повдига обвинения в случаи на престъпления, засягащи финансовите интереси на ЕС.

В *четвъртата група* са престъпленията по служба, при които има корупционен елемент. На първо място, като корупционно престъпление е посочено общото престъпление по служба в чл. 282 НК. Специфична особеност на това престъпление е качеството на престъпния деец – длъжностно лице, което при осъществяване на своите публични функции разполага с разпоредителни функции, т.е. на това лице е поверено имущество или възложена работа (Гиргинов, 2005, с. 289). Това престъпление е умишлено, като българският законодател алтернативно посочва три форми, при които то може да бъде осъществено, а именно: 1) чрез действия, с които се нарушават конкретни служебни задължения;

2) бездействие, свързано с непреприемане на задължителни по закона или с оглед на заеманата позиция действия; 3) предприемане на действия, които са извън правомощията на дееца (Атанасов & Антонова, 2018, с. 424).

С приемането на чл. 282а от НК, допълнително се разширява обхватът на корупционните престъпления, като се закрепва като престъпление бездействието по служба при доказана лична користна цел на дееца. Този състав в НК защитава граждани и юридически лица, които за упражняването на нормативно установени дейности следва да получат разрешение, като се криминализират неиздаването, отказът и забавата при издаване на такова решение.

Допълнително, корупционно престъпление е и това по чл. 282а НК, с което българският законодател разширява обхвата на престъплението по служба, като закрепва като престъпление бездействието по служба, свързано с неиздаването, отказа от издаване или забавянето на специално разрешение за упражняване на нормативно установени дейности, като, за да е налице корупционен елемент, следва да се докаже лична користна цел.

В тази група попада и злоупотребата със служебно положение, уредена в чл. 283 НК. Тя е вид корупционно престъпление, при което длъжностно лице, което изпълнява публични функции, набавя за себе си или за другиго противозаконна облага, като използва своето служебно положение (чл. 283 НК). Неслучайно, проф. Младенов (2021, с. 71) посочва, че при този вид престъпление

е налице превишаване на нормативно установената власт. С други думи, престъпният деец се възползва от служебното си положение, за да получи предимство (облага) пред други лица в други извънслужебни взаимоотношения (Гиргинов, 2005, с. 391).

В прехода от планова към пазарна икономика, възниква и необходимостта от криминализирането на определени действия от страна на публични служители във връзка с процесите на приватизация, отдаване под аренда или наем, продажбата на публични имоти. Тази наказателноправна забрана е уредена в чл. 283а и 283б от НК, чрез които се въвеждат по-високи наказания за длъжностните лица, които злоупотребяват със служебното си положение с цел да попречат и/или затруднят упражняването на правата на собствениците на възстановени по редица закони имоти и пр.

Петата група корупционни престъпления включва нормативно регулираното в чл. 294, ал. 4 във връзка с ал. 2 лично укривателство като корупционно престъпление, когато то е извършено от разследващ полицай, полицейски орган, прокурор или съдия с цел имотна облага. Изпълнителното деяние е алтернативно разписано, като посочените по-горе субекти осъществяват състава на престъплението, като подпомогнат друго лице, което е извършило престъпление да: 1) избягнат наказателно преследване; 2) осуетят такова преследване; 3) остане ненаказано.

Шестата група престъпни посегателства обхваща подкупа в публичния сектор, като нормативно в представената по-горе дефиниция за корупция българският законодател сочи следните престъпни състави: чл. 301, 302, 302а, 304, 304а, 304б, 305, 305а, 307 – респективно като корупционни престъпления са издигнати пасивният и активният подкуп в публичния сектор, търговията с влияние, посредничеството към подкуп и провокацията към подкуп.

В *седмата група* корупционни престъпления попада наказателният състав на чл. 387, ал. 3 НК, а именно злоупотребата с власт или със служебно положение, за неизпълнение на задълженията си по служба или превишаване властта и произлизащите от това вредни последици. Налице за пореден път е характерната цел на корупционните престъпления, именно получаването на имотна облага, както за себе си, така и за едно трето лице, но тук законодателят добавя и алтернативна цел – причиняването на вреда на друго лице.

Важно е да се посочи, че това изрично изброяване пропуска редица престъпления, които могат да имат корупционен характер. Като корупционни могат да бъдат определени и други наказателни състави, като се включват различни от изброените по-горе същински корупционни престъпления. Това са престъпления на длъжностни и недлъжностни лица с вероятен корупционен мотив и форми на злоупотреба със служебно положение, сред които издаване

на чужда тайна, престъпления против политическите права, трафик на хора, контрабанда, престъпления против паричната и кредитната система, ганъчни престъпления, изпиране на пари, стопански престъпления, престъпления против правосъдието, документни престъпления, някои общоопасни престъпления (Пушкарлова, 2019, с. 9).

4. Изпирането на пари и организираната престъпност като риск за националната сигурност

Сериозен риск за националната сигурност представлява и феноменът „изпиране на пари“. Изначално в сферата на наказателното право, той се дефинира като предприемането на определени икономически операции, чрез които доходи от незаконен произход се представят като такива от легален произход (Панайотов, 1998, с. 16). В подобен смисъл е и дефиницията на Ива Пушкарлова (2014), която посочва, че изпирането на пари може е еднократно действие или процес, вследствие на който един незаконно придобит доход се „трансформира“ на разположение на своя притежател като законен.

Важно значение за българското законодателство в тази област имат многобройните европейски директиви, които нашата страна е задължена да транспонира, което намира отражение в редица закони. Например, в Закона за мерките срещу изпирането на пари, българският законодател дава легална дефиниция за изпирането на пари, посочвайки, че то е умишлено

престъпление, характеризиращо се с преобразуване или прехвърляне на незаконно придобито имущество от престъпна дейност, с цел да се укрие или прикрие незаконният му произход. В допълнение, важно значение за превенцията срещу изпирането на пари е криминализирането му през 1997 г., като в чл. 253 от НК като умишлено извършване на финансови операции или други сделки със средства или имущество, за които деецът знае или предполага, че са придобити чрез престъпление.

За разлика от други престъпни посегателства, свързани с националната сигурност, за които през годините е налице тенденция към намаляване на наказателната репресия с оглед на увеличаването на негативното въздействие на това престъпление върху националната и международната сигурност, наказателноправната му уредба непрекъснато се развива. Първата промяна е направена още през юли 1998 г., като българският законодател добавя нов квалифициран състав за особено големи размери на изпирането на пари и увеличава размера на наказанията. Две години по-късно, наказателният състав е обогатен с нов квалифициран състав, който отчита вида на предикатното престъпление, а именно незаконния трафик на наркотични вещества.

През 2004 г. се разширява обхватът на формите на изпълнителното деяние, като към основния състав се добавят прикриване на произхода, местонахождението, движението или действителните права върху имуществото.

Специално внимание следва да се отдели и на обособения втори основен състав в чл. 253, ал. 2 от НК, съгласно който наказателна отговорност носи не само лицето, което извършва финансовите операции при изпирането на пари, но и онова лице, което придобива, получава, гържи, използва, преобразува или спомага за преобразуването на незаконно придобити средства или имущество. С оглед на специфичния характер на изпирането на пари вследствие на глобализацията на финансовите и банкови пазари от съществено значение е уточнението, че предикатното престъпление не е задължително да бъде осъществено единствено в рамките на българската наказателна юрисдикция, но често деянието се осъществява извън нея (чл. 253, ал. 7 от НК).

Последните съществени промени в Наказателния кодекс във връзка с престъплението изпиране на пари са от 2006 г., когато са направени някои допълнения по отношение на предикатната дейност, в частност променя се квалифицираният признак с оглед на вида на предикатното престъпление от незаконен трафик на наркотици на което и да е тежко умишлено престъпление. В допълнение, налице е промяна и в разпоредбата на чл. 253, ал. 6 от НК, като значително се разширяват правомощията на държавата по отношение на отнемането на имуществения предмет на престъплението, като след промените то обхваща и имуществата, в които той е трансформиран (Пушкарлова, 2014).

Развитието на наказателноправната уредба на изпирането на пари в българското законодателство разкрива негативното въздействие, което то има върху националната сигурност, вследствие на вливането на привидно легални по своя произход пари в националната икономика. Рискът от това се изразява в няколко насоки – вливането им в икономиката може да доведе до изкривяване на финансовите пазари; те могат да бъдат използвани за финансиране на терористични организации или други престъпни организации; възможно е да бъдат използвани за купуване на политическо влияние и финансиране на корупционни действия. Подобни действия нанасят сериозни вреди върху икономическата, финансовата, политическата сигурност на държавата.

Между престъпленията изпиране на пари, организирана престъпност и корупция са налице множество връзки, като разрастването на една от тези престъпни дейности почти винаги оказва пряко и непосредствено влияние върху останалите (Драганов, 2023, с. 11). С оглед на това в този триъгълник заплахата за националната сигурност е и организираната престъпност. Съгласно българското законодателство, тя се изразява в незаконен трафик на наркотици, оръжие и хора, в крупни финансови измами, рекет, корупция, проституция, хазарт, изпиране на пари и други (Станков, 2009, с. 364). Негативното въздействие на ОПГ върху националната сигурност е значително, тъй като, когато е налице по-напреднала форма на организираната престъпност,

която е дълбоко и изцяло интегрирана в икономическите, политическите и социалните институции на легитимното общество, то самата организирана престъпност може вече да не се разпознава като престъпно „предприятие“. Такава интеграция представлява най-сериозният потенциал за социална вреда, която може да бъде причинена от корупционните практики, като наказателноправната система, особено при широко разпространение на корупцията в защита на организираната престъпност, е най-малко ефективна в справяне с организираната престъпност, когато последната достигне подобно ниво на зрялост (Stier & Richards, 1987, p. 65).

При своята дейност организираната престъпност се характеризира с три признака: 1) наличието на сдружение на лица за системно извършване на престъпления с ясно изразена йерархия, строга дисциплина и стабилна система от криминални традиции; 2) основна цел на системното нарушение на закона е обогатяване, натрупване капитал, който е неразривно свързан с легализирането на капитала, придобит по престъпен път (пране на пари); 3) корупция, която се използва за постигане и защита на предходната цел. Поради това много често корупцията и организираната престъпност се разглеждат като едно цяло или като структурен елемент един спрямо друг, защото използването на корупционни връзки е незаменим елемент в дейността на групировките, специализирани в извършването на престъпления

в икономическата сфера, при което често се прибегва за изпирането на натрупаните по нелегален начин пари. До голяма степен това се дължи на необходимостта от легализиране на значителни суми пари, придобити от организирани престъпни групи в хода на тяхната престъпна дейност. В тази връзка корупцията е съществен атрибут на организираната престъпност, тя е езикът, чрез който организираният престъпен свят говори с държавната власт (Филчев, 2014, с. 88). По сходен начин, анализирайки връзката между организираната престъпност и корупцията, Азалия Долгова (2007, с. 11) отбелязва, че „за организираната престъпност, корупцията е средство за осигуряване не само на своя егзистичен (икономически) интерес, но и на политически интерес, което се дължи на двойна мотивация: от една страна, целта е осигуряване на свърх доходи, а от друга, се цели постигането на власт в името на тяхното запазване и увеличаване. Организираните престъпни групи са най-големият субект на корупция – обект на подкупване на длъжностни лица и други лица с държавни или други правомощия, власт и възможности. От друга страна, най-дългогодишните и успешни субекти на корупция са и участници в организираната престъпна дейност.

С оглед на това може да се заключи, че при определяне на използването на корупционни възможности от представители на организирани престъпни сдружения то те се състоят в следното: осигуряване на надеждно прикритие

от страна на властите на престъпната дейност на организирани престъпни групи; разширява присъствието си в легалната икономика, политиката, правоприлагането и други области; поема контрола върху най-важните и най-печеливши сфери на социалния живот; създава система за неутрализиране на обществения контрол върху организираната престъпност и избягване на предвидената от закона отговорност на лидери и други членове на престъпни групи; лобират за интересите си пред държавните органи и органите на местното самоуправление; използват възможностите на властта, за да се справят със своите конкуренти в престъпната дейност (Наумова, 2008, с. 17-18).

В заключение може да се обобщи, че между корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност съществува взаимна обусловеност. Те са органически свързани, но едновременно с това представляват и самостоятелни правни явления, които оказват силно взаимно влияние върху своето развитие. Например корупцията изменя качествено организираната престъпност, като способства не само за нейното съществуване, но и позволява да се укрепват нейните позиции в обществото и държавата. На практика колаборацията корупция-организирана престъпност изпълнява три основни функции: 1) формира защитен механизъм за организираната престъпност; 2) явява се едно от основните средства за постигане на престъпните цели на организираната престъпност; 3) явява

се форма на легализация на организираната престъпност, тъй като позволява на представителите на организирани престъпни групи, от една страна, да придобиват легален социален статус (парламентарни позиции, високоставени служители, обществени дейатели), а от друга, позволява да бъдат легализирани получените по престъпен начин доходи.

От позицията на съотношението на тези две проявления на корупцията във връзка с организираната престъпност тя се явява средство за сливане на престъпните структури с властта, криминализиране на властта и политизиране на престъпността, което неизменно е обвързано и от необходимостта на корумпираните лица и на организираната престъпност да перат пари. В този смисъл организираната престъпност влияе върху обществените процеси чрез корупция, като съдейства за компрометиране на икономиката чрез реинвестиране на незаконните печалби (след като те са били изпрани), което подкопава способността на правителствата да защитават икономическите интереси на своите граждани. Нещо повече, терористите често разчитат на организираната престъпност, за да финансират своите терористични актове и операции, което допълнително увеличава рисковете и заплахите както за националната, така и за международната сигурност.

5. Някои превантивни мерки за борба с посочените явления

Рисковете за националната сигурност, които произтичат от корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност, обхващат разнообразни аспекти от управлението на държавата, което налага предприемането на набор от превантивни мерки за борба с тези явления. На първо място, те изискват наличието на нормативна уредба, която отразява новите форми и модели на действие на изследваните явления. Безспорно позитивно въздействие в тази насока има фактът, че ЕС притежава наказателноправна компетентност по отношение на тероризъм, трафик на хора, наркотици и оръжия, изпиране на пари, корупция, фалшифициране на платежни средства, организирана престъпност, кибер престъпност, увреждане на околната среда, престъпления срещу финансовите интереси на ЕС. В тези области развитието на наказателното право в България се развива с оглед на задължителните стандарти, разработени от ЕС (Панайотов, 2012), макар че могат да бъдат дадени и редица примери, когато е налице съществено забавяне по отношение на транспонирането на европейското законодателство. Например вследствие на препоръките на ЕС в България е приета Национална стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021-2027 г.), която заедно с разработената Пътна карта разписва някои от по-важните дейности и мерки, които следва да се

предприемат в борбата с корупция. За съжаление, политическата криза в България заедно с нежеланието на някои политици за провеждане на подобни реформи спъва прогреса по осъществяване на част от дейностите по стратегията.

Второ, прави впечатление, че нормативната уредба за превенцията на корупция е насочена предимно към лицата, които заемат висши публични длъжности, което ограничава обхвата на закона само по отношение на тези лица. Имайки предвид, че корупцията в страната е широко разпространена и на по-ниските нива в управлението на държавата, е необходимо да се обмисли дали не би било добре да се обмисли и да се въведе промяна, с която да е възможно по този закон да се преследват и престъпления, извършени от други лица – държавни служители, а не само от онези, заемащи висши длъжности.

Трето, превенцията на корупцията, изпирането на пари и ОПГ са пряко свързани с бързината на наказателното производство и с процента на осъдителни присъди. Една от целите на наказанието е да въздейства възпитателно и предупредително върху останалите членове на обществото – т.нар. обща превенция (Филчев, 2014, с. 62). За съжаление, в тази насока българската държава продължава да изостава значително от останалите европейски държави, като пример за това е броят на заведени дела за корупция срещу висши чиновници и реално осъдените за корупция длъжностни лица в държавата. Доста негативни са резултатите

по отношение на осъдените за корупция лица в страната, като по данни от изследването на Фондация „Антикорупционен фонд“ от 2022 г. от общо 49 повдигнати обвинения срещу висши чиновници броят на оправдателните присъди е четиринадесет, решенията с осъдителна присъда само три, докато за пет наказателното производство е прекратено (Янкулов & Кашъмов, 2022, с. 17-18). Тези данни са показателни, че за да е налице ефективна превенция на тези явления, е необходимо не само да се предприемат действия за създаването на разследващи органи, които да са добре обучени и да са компетентни по отношение на разпознаването на корупцията, изпирането на пари и ОПГ, събирането на доказателства и доказателствени средства, необходимо е да се стигне до осъдителна присъда.

Наред с подобряване на институционалния капацитет на разследващите органи борбата с корупцията е невъзможна без независими институции напр. Комисията за противодействие на корупцията. Отговорът на въпроса относно това как да бъде постигната тази независимост, обаче е много труден, имайки предвид, че независимостта следва да бъде съпътствана и от контрол над нейната дейност с оглед възможността да бъде използвана за репресия срещу определени лица. Още по-сложно е намирането на отговор, когато е налице политическа криза, която блокира дори процеса по избор на членове на различни комитети, вследствие на което редица органи на държавата оперират с изтекъл

мандат – в това число е и Висшият съдебен съвет.

Четвърто, важна позитивна роля за превенцията на тези явления има въвеждането и прилагането на по-прозрачно управление, елемент от което се явява дигитализирането на голяма част от услугите в държавната администрация. Това ограничава възможността за корупция на по-ниските нива в публичната администрация, защото се премахва личният контакт между търсещия услугата и предлагащия дадената услуга, като едновременно с това се гарантира, че предоставената услуга ще бъде изпълнена в посочения срок, без забава.

Пето, важен елемент от борбата с корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност е формирането на антикорупционна култура сред населението в България и готовност на повече граждани да подават сигнали за нередности. Важна стъпка в тази насока е приемането през 2023 г. на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения, но независимо от предоставените гаранции за защита на самоличността на подателя на сигнали, българските граждани продължават да изпитват опасения относно последващи отговорни репресивни действия.

Следователно може да се заключи, че превенцията на корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност следва да се фокусира в следните няколко направления:

- 1) Необходимо е да се разшири уредбата на съставомерните изпълнителни действия с цел това да отговори на новите форми на проявление на корупцията, изпирането на пари и ОПГ;
- 2) Необходимо е да бъде увеличен броят на ефективните разследвания на тези престъпни посегателства и респективно да бъде увеличен броят на осъдителните присъди;
- 3) Необходимо е да се работи усилено за отнемане на печалбите, които са получени от престъпна дейност;
- 4) С оглед на факта, че често корупцията, изпирането на пари и ОПГ не остават ограничени в рамките на националната държава, защитата на националната сигурност от подобни престъпления изисква активизиране на международното сътрудничество в борбата срещу тях, като тук се има предвид не само разработването на многостранни документи, но и активно сътрудничество между разследващите органи в различни държави, а по отношение на корупцията и по-активното включване на Европейската прокуратура;
- 5) Необходимо е активно включване на гражданите в борбата срещу корупцията, което може да се осъществи от ефективното прилагане на разпоредбите на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения;
- 6) За България от особено значение за борбата срещу корупцията е формирането на политическа воля. За съжаление, дори политически партии,

които печелят изборите през последните години с основния лозунг за борба с корупцията, на практика не успяват да приемат реформи в подобна насока, което е индикатор, че в публичната сфера са налице силни частни интереси, които с всички сили се борят срещу реформите с цел запазване на корупционните си схеми, достъп до властови ресурси и пр. С оглед на това националната сигурност остава заплашена от високите нива на корупция в страната, защото публичният интерес отстъпва място на защитата на частни интереси.

Заклучение

За съвременната държава корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност са едни от сериозните рискове за националната сигурност. Те, и най-вече корупцията, подкопават доверието в обществените институции, отслабват държавното управление и създават благодатна почва за развитие на ОПГ, за пране на пари и за процъфтяването на екстремистки групи. Рискът от тях за националната сигурност произтича и от факта, че те вече не са ограничени в рамките на държавата, т.е. те не са единствено вътрешен риск за сигурността, но представляват значителен риск и за регионалната и международната сигурност, тъй като те улесняват незаконния трафик на оръжие, наркотици и хора през границите, способстват за финансирането на терористични организации и пр.

В този смисъл борбата срещу тях не може да бъде ограничена единствено в прилагането на националните закони и наличието на ефективна система за наказване на нарушителите, а изисква и създаване на среда, в която прозрачността и почтеността са въздигнати в морални и законови норми. Тази борба е колективна, като участие в нея следва да вземат всички заинтересовани страни – държавни органи, частният сектор, гражданското

общество, медиите. Държавните органи следва да прилагат строги антикорупционни мерки и да създават ефективна съдебна система, която наказва нарушителите. Частният сектор следва да прилага вътрешен контрол за предотвратяване на корупционни практики. Гражданското общество и медиите имат задължение да гържат властта отговорна относно борбата срещу корупцията и да подават сигнали за такава.

Цитирани източници (References):

1. Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България, Обн. ДВ. бр. 26 от 23 март 2018 г., Налично в: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=671> [04.11.2024].
(Aktualizirana strategija za natsionalna sigurnost na Republika Bulgaria, Obn. DV. br. 26 ot 23 mart 2018 g., Nalichno v: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=671> [04.11.2024])
2. Атанасов, А., Г. Антонова (2018). Наказателноправни науки, Първа част. Наказателно право. София, „LawStore.bg“.
(Atanasov, A., G. Antonova (2018). Nakazatelnopravni nauki, Parva chast. Nakazatelno pravo. Sofia, „LawStore.bg“)
3. Велчев, Б. (2017). За разкриването на корупционни престъпления. *De Jure*, 2, с. 118-131, Наличен в: <file:///C:/Users/hp/Downloads/3176-1.pdf> [06.11.2024].
(Velchev, B. (2017). Za razkrivaneto na korupsionni prestaplenia. *De Jure*, 2, s. 118-131, Nalichen v: <file:///C:/Users/hp/Downloads/3176-1.pdf> [06.11.2024])
4. Гиргинов, А. (2005). Наказателно право на Република България. Особена част. София, Издателска къща „Софи-Р“.
(Girginov, A. (2005). Nakazatelno pravo na Republika Bulgaria. Osobena chast. Sofia, Izdatelska kashta „Sofi-R“)
5. Гройсман, С. (2017). Наказателното право като защита на ценности. *Съдебно право*, Налично в: <https://www.sadebnopravo.bg/biblioteka/2017/4/14/-> [21.11.2024].
(Groysman, S. (2017). Nakazatelnoto pravo kato zashtita na tsennosti. *Sadebno pravo*, Nalichno v: <https://www.sadebnopravo.bg/biblioteka/2017/4/14/-> [21.11.2024])
6. Груев, Л., Б. Велчев (2000). Наказателно-правни аспекти в борбата срещу корупцията. София, Коалиция 2000, Налично в: https://csd.eu/fileadmin/user_upload/publications_library/files/382.pdf [04.11.2024].

- (Gruev, L., B. Velchev (2000). Nakazatelno-pravni aspekti v borbata sreshtu koruptsiyata. Sofia, Koalitsia 2000, Nalichno v: https://csd.eu/fileadmin/user_upload/publications_library/files/382.pdf [04.11.2024])
7. Деливерски, Й. (2015). Корупция и превенция на корупцията. София, Изд. „За буквите – о писменехъ“.
(Deliverski, Y. (2015). Koruptsia i preventsia na koruptsiyata. Sofia, Izd. „Za bukвите – o pismenehy“)
8. Долгова, А. (2007). Криминална економика и организирана престъпност.
(Dolgova, A. (2007). Kriminalnaya ekonomika i organizovannaya prestupnosty)
9. Драганов, К. (2023). Отговорност за неизпълнение на административни задължения в областта на мерките срещу изпиране на пари. София, ИК – УНСС.
(Draganov, K. (2023). Otgovornost za neizpalnenie na administrativni zadalzhena v oblastta na merkite sreshtu izpirane na pari. Sofia, IK – UNSS)
10. Закон за мерките срещу изпирането на пари, Нalichno в: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137182924> [04.11.2024].
(Zakon za merkite sreshtu izpiraneto na pari, Nalichno v: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137182924> [04.11.2024])
11. Закон за противодействие на корупцията, Обн. ДВ. бр. 84 от 6 Октомври 2023 г., <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2137236963> [04.11.2024].
(Zakon za protivodeystvie na koruptsiyata, Obn. DV. br. 84 ot 6 Oktomvri 2023 g., <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2137236963> [04.11.2024])
12. Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, Обн. ДВ. бр. 61 от 11 август 2015 г., Nalichno в: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136588572> [04.11.2024].
(Zakon za upravlenie i funktsionirane na sistemata za zashtita na natsionalnata sigurnost, Obn. DV. br. 61 ot 11 avgust 2015 g., Nalichno v: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136588572> [04.11.2024])
13. Калпакчиев, К., Л. Паунова, М. Цонева, В. Рушванова, С. Петров, К. Шекерджиев, С. Милев (2012). Помагало по наказателно материално право Част 2. София.
(Kalpakchiev, K., L. Paunova, M. Tsoneva, V. Rushvanova, S. Petrov, K. Shekerdzhiev, S. Milev (2012). Pomagalo po nakazatelno materialno pravo Chast 2. Sofia)
14. Костадинова, Р. (2016). Наказателноправна защита на националната сигурност в Република България. *Югоизточна Европа: Новите заплахи пред регионалната сигурност*. София, НБУ.
(Kostadinova, R. (2016). Nakazatelnopravna zashtita na natsionalnata sigurnost v Republika Bulgaria. *Yugoiztochna Evropa: Novite zaplahi pred regionalnata sigurnost*. Sofia, NBU)

15. Липинский, Д., А. Мусаткина (2019). Социальная и гуманистическая направленность в стратегиях национальной безопасности России и Германии: сравнительный политико-правовой анализ. *Сравнительная политика*, 3, с. 58-73.
(Lipinskii, D., A. Musatkina (2019). Sotsialnaya i gumanisticheskaya napravlennosty v strategiyyah natsionalnoy bezopasnosti Rossii i Germanii: sravnitelnyy politiko-pravovoy analiz. *Sravnitelynaya politika*, 3, s. 58-73)
16. Манолов, Г. (2022). Власт и привилегии в политическата история (XXX в.пр.н.е.-XXI в.н.е.). Том втори, Античност, Средновековие, съвременност. Пловдив, ИК ВУСИ.
(Manolov, G. (2022). Vlast i privilegii v politicheskata istoria (XXX v.pr.n.e.-XXI v.n.e.). Tom втори, Antichnost, Srednovekovie, savremennost. Plovdiv, IK VUSI)
17. Мауро, П. (1999). Влиянието на корупцията върху растежа, инвестициите и държавните разходи: сравнителен анализ. *Виденова, Л. (съст.) Икономическата цена на корупцията*. София, Център за икономическо развитие, Налично в: https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/131.pdf [04.11.2024].
(Mauro, P. (1999). Vliyanieto na koruptsiyata varhu rastezha, investitsiite i darzhavnite razhodi: sravnitelen analiz. *Videnova, L. (sast.) Ikonomicheskata tsena na koruptsiyata*. Sofia, Tsentar za ikonomicheskoto razvitie, Nalichno v: https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/131.pdf [04.11.2024])
18. Младенов, М. (2021). Властова злоупотреба. *Общество и право*, 4, с. 66-86, Налично в: <https://eprints.nbu.bg/id/eprint/4368/1/Abuse%20of%20Power.pdf> [04.11.2024].
(Mladenov, M. (2021). Vlastova zloupotreba. *Obshtestvo i pravo*, 4, s. 66-86, Nalichno v: <https://eprints.nbu.bg/id/eprint/4368/1/Abuse%20of%20Power.pdf> [04.11.2024])
19. Наказателен кодекс, Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., Налично в: <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529> [04.11.2024]
(Nakazatelen kodeks, Obn. DV. br. 26 ot 2 April 1968 g., Nalichno v: <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529> [04.11.2024])
20. Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, Обн. ДВ. бр. 61 от 11 август 2015 г., Налично в: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136588572> [04.11.2024].
(Zakon za upravlenie i funktsionirane na sistemata za zashtita na natsionalnata sigurnost, Obn. DV. br. 61 ot 11 avgust 2015 g., Nalichno v: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136588572> [04.11.2024])
21. Панайотов, Пл. (1998). Изпирането на пари по наказателното право. София, изд. „Сибѝ“.
(Panayotov, Pl. (1998). Izpiraneto na pari po nakazatelnoto pravo. Sofia, izd. „Sibi“)
22. Панайотов, Пл. (2012). Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право. София, изд. „Сибѝ“.

- (Panayotov, Pl. (2012). Nakazatelno pravo na Evropeyskia sayuz i balgarskoto nakazatelno pravo. Sofia, izd. „Sibi“)
23. Пушкарева, И. (2019). Корупцията по високите етажи на властта: Анализ на наказателни производства по дела с висок обществен интерес 2016-2018 г. *Антикорупционни институции: тенденции и практики*, Фондация „Конрад Аденауер“. София, Антикорупционен фонд.
(Pushkareva, I. (2019). Koruptsiyata po visokite etazhi na vlastta: Analiz na nakazatelni proizvodstva po dela s visok obshtestven interes 2016-2018 g. *Antikoruptionsionni institutsii: tendentsii i praktiki*, Fondatsia „Konrad Adenauer“. Sofia, Antikoruptionsionen fond)
24. Пушкарлова, И. (2014). Изпиране на пари. Разграничение от близки до него престъпления. *Теза*, 8-9.
(Pushkarova, I. (2014). Izpirane na pari. Razgranichenie ot blizki do nego prestaplenia. *Teza*, 8-9)
25. Станков, Б. (2009). Организираната престъпност. София, изд. „Албатрос“.
(Stankov, B. (2009). Organiziranata prestapnost. Sofia, izd. „Albatros“)
26. Стойнов, Ал. (2018). Наказателно право. Особена част. Престъпления против собствеността. София, изд. „Сиела“.
(Stoynov, Al. (2018). Nakazatelno pravo. Osobena chast. Prestaplenia protiv sobstvenostta. Sofia, izd. „Siela“)
27. Филчев, Н. (2014). Наказателно право. Теоретични въпроси и съдебна практика. София, ИК – УНСС.
(Filchev, N. (2014). Nakazatelno pravo. Teoretichni vaprosi i sadebna praktika. Sofia, IK – UNSS)
28. Янкулов, А., А. Кашъмов (2022). Антикорупционни институции – нулева година. София, Налично в: https://acf.bg/wp-content/uploads/2022/07/ACF_Report_BG_2022_interactive.pdf [04.11.2024].
(Yankulov, A., A. Kashamov (2022). Antikoruptionsionni institutsii – nuleva godina. Sofia, Nalichno v: https://acf.bg/wp-content/uploads/2022/07/ACF_Report_BG_2022_interactive.pdf [04.11.2024])
29. Alesina, A., S. Ozler, N. Roubini, P. Swagel (1996). Political instability and economic growth. *Journal of Economic Growth*, 1(2), pp. 189-211, Available at: <https://www.jstor.org/stable/40215915> [Accessed 21.11.2024].
30. Kelsen, H. (1957). Collective Security under International Law, United States Government Printing Office, Washington.
31. Newell, J. (2008). Introduction: Corruption and Democracy in Western Europe. *Perspectives on European Politics and Society*, 9 (1), pp. 1-7, Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/15705850701825352?scroll=top&needAccess=true> [Accessed 21.11.2024].

32. Stier, E., P. Richards (1987). Strategic Decision Making in Organized Crime Control: The Need for a Broadened Perspective. *Major Issues in Organized Crime Control. National Institute of Justice*, Washington D.C.
33. Terziev, V., M. Petkov (2017). Corruption and national security. *The English Historical Review*, Available at: <file:///C:/Users/hp/Downloads/ssrn-3142894-1.pdf> [Accessed 21.11.2024].

Koruptsiyata, izpiraneto na pari i organiziranata prestapnost kato risk za natsionalnata sigurnost

Petar Yuriev Petrov

Corruption, Money Laundering and Organized Crime as a Risk to National Security

Petar Yuriev Petrov

Abstract: National security is most frequently associated with classic anti-state crimes. However, in addition to such crimes, modern democratic states also face a number of other risks such as corruption, money laundering and organized crime. To this end, the study's primary goal is to analyze the criminal law nature of these three crimes as one of the main risks to national security today. The paper consecutively examines criminal security as a subject of criminal law protection, the negative influence of criminal acts on national security, analyzes their criminal law characteristics and finally proposes certain measures to combat them.

Key words: national security, corruption, money laundering, organized crime.

JEL: K1, K14.